

GENEL BİLGİLER

RESMİ ADI	Afganistan İslam Cumhuriyeti
BAŞKENTİ	Kabil
BAĞIMSIZLIK TARİHİ	19 Ağustos 1919
YÖNETİM BİÇİMİ	Başkanlık Tipi Cumhuriyet
DEVLET BAŞKANI	Eşref Gani (29 Eylül 2014)
RESMİ DİL	%50 Dari, ve %35 Peştu (resmi), %11 Türk dilleri
DİN	%99 Müslüman (%80-85 Sünni, %15-19 Şii), %1 Diğer
YÜZÖLÇÜMÜ	647.500 km ²
NÜFUS	33,332,025 (2018 tahmini)
YAŞ ORTALAMASI / ORTALAMA ÖMÜR	18,6 yaş / 51,3 yaş
ETNİK YAPI	Paştun (%40) (Fars kökenli), Tacik (%24), Hazara (%15), Özbek (%11)
ÜLKEDEKİ TÜRK NÜFUSU	3865 (Konsolosluk Rakamları)
ÜYESİ OLDUĞU BAŞLICA ULUSLARARASI KURULUŞLAR	ECO, ESCAP, IDB, ILO, IMF, OIC, UN, UNCTAD, UNESCO, WHO, WMO, WTO
KEK EŞBAŞKANLARI	Türkiye Kanadı: İçişleri Bakanı Süleyman Soylu Afgan Kanadı: Finans Bakanı Abdul Hadi Arghandiwal
İŞ KONSEYİ EŞBAŞKANLARI	Türk Kanadı: Süleyman CİLİV (77 İnşaat ve Taahhüt A.Ş.) Afgan Kanadı: Atiqullah Nusrat (Afganistan TSO)

Kaynak: EIU, Dünya Bankası, CIA Factbook, Trademap

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER (2019)

GSYİH (Nominal)	20 milyar \$
KİŞİ BAŞINA GSYİH, 2018	540 \$
GSYİH BÜYÜME HIZI (Reel)	% 3
ENFLASYON ORANI	% 2,5
RESMİ PARA BİRİMİ	1 \$ =77,21 Afgani (AFN)
ÜLKEYE GİREN YATIRIM TUTARI (Akım)	100 milyon \$ (UNCTAD)
İŞSİZLİK ORANI, 2018 (tahmini)	%40
DÜNYA BANKASI İŞ YAPMA KOLAYLIĞI SIRALAMASI	183'ncü sırada
GSYİH'NİN SEKTÖREL DAĞILIMI	Tarım %24; Sanayi %21; Hizmetler %55

Kaynak: EIU, Dünya Bankası, CIA Factbook, Trademap

GENEL EKONOMİK DEĞERLENDİRME

Afganistan'ın temel ekonomi politikası, dış yardım ve yabancı yatırım sağlanması üzerine kurulmuştur. Yatırımlar ve dış mali yardımın en verimli şekilde kullanılarak özel sektörün büyümesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır.

Mevcut koşullar altında Afganistan merkezi hükümetinin ülkenin yeniden inşa edilmesine yönelik olarak harcaabileceği herhangi bir fonu bulunmaması sebebiyle kısa ve orta vadede, ülkenin yeniden yapılanması donör ülkelerin, özellikle ABD'nin ülkeye yapacağı dış yardımlara bağlıdır.

Afganistan'ın ekonomik görünümü 2001 yılından itibaren uluslararası yardım akışı ve dört yıllık bir kuraklığın ardından, artan yağışlarla tarımsal üretimde gözlenen çarpıcı artış sayesinde önemli ölçüde iyileşmiştir. Yaşanan olumlu gelişmelere rağmen Afganistan halen dünyanın en fakir ülkelerinden biridir. Diğer taraftan, ülke ekonomisi 2005-2017 yılları arasında yıllık ortalama yaklaşık % 8,3, 2018 yılında ise ancak %3 oranında büyümüştür. Bu düşüşte olumsuz hava koşulları büyük rol oynamıştır.

Ekonomisi, topraklarının sadece %15'i ekilebilir olmasına rağmen, ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmakta olan Afganistan'da, tarım ve hayvancılığın, özellikle de koyun ve keçi yetiştiriciliğinin önemi büyüktür. Ne yazık ki hayvan yetiştiriciliğinde modern yöntemler henüz kullanılmamaktadır.

Sanayi üretimi ise ağırlıklı olarak küçük çapta tekstil, sabun, mobilya, ayakkabı, gübre, çimento, el yapımı halılar, doğal gaz, yağ, kömür, bakır, mermer işletmelerine dayanmaktadır.

Ülkede yetenekli iş gücü sıkıntısı çekilmekte olup okuryazar oranı yaklaşık olarak % 40'tır.

Afganistan doğal kaynaklar açısından zengin yataklara sahiptir. Petrol, doğalgaz ve kömür gibi enerji mineralleri ile bakır, demir, altın, tuz, klinker, kireç taşı, kil ve mermer yataklarına sahiptir.

Diğer taraftan, Afganistan'da en çok ihtiyaç duyulan doğal kaynak temel ihtiyaç olan sudur. Afganların büyük çoğunluğu, sağlıklı içebilir suya ulaşamamaktadır. Bununla beraber, yetersiz çevre temizliğinin halk sağlığını ciddi biçimde etkilemektedir.

Afganistan'ın birçok bölgesinde çölleşme artmaktadır. Geçmiş yıllardaki şiddetli kuraklık ve savaşın olumsuz etkisi doğal kaynaklar üzerine negatif etkilere neden olmuş ve çöller genişlemiştir.

Kabil, Herat, Mezar-ı Şerif, Kandahar ve diğer şehirler, plansız bir şekilde gelişmektedir. Bu düzensiz gelişme, kanalizasyon, yer altı sularının korunması, evlere dağıtılması ve ticari atık suların yönetimi, borularla evlere su sağlanması, hava kirliliğinin kontrolü, kentsel alanların veya arazi kullanımının planlanması gibi konularda belediyelerin sorunlarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

Afganistan'da, Milenyum Kalkınma Hedefleri (MDG-Millennium Development Goals), Afganistan Ulusal Kalkınma Stratejisi (ANDS-Afghanistan National Development Strategy) ve Afganistan Sözleşmesi (Afghanistan Compact) gibi uzun dönemli plan, projeler ve stratejiler üzerinde çalışmalar yapılmaktadır.

Yaklaşık son 35 yılını silahlı çatışma içinde geçirmiş ve bunun sonucunda büyük yıkıma uğramış olan Afganistan, son 15 yılda uluslararası toplumun da katkılarıyla yürütülen çabalar neticesinde birçok alanda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Ancak bu kazanımlar halen kırılganlığını korumakta olup, Afganistan'ın uluslararası toplumun desteğine ihtiyacı sürmektedir. Halen Afganistan ulusal bütçesi, %70'e varan oranda dış yardımlardan beslenmektedir.

AFGANİSTAN'IN DIŞ TİCARETİ

Afganistan Dış Ticaret Rakamları (bin \$)					
	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat	571.404	596.455	831.926	875.241	863.833
İthalat	7.722.865	6.534.140	7.792.600	7.406.590	6.776.781
Hacim	8.294.269	7.130.595	8.624.526	8.281.831	7.640.614
Denge	-7.151.461	-5.937.685	-6.960.674	-6.531.349	-5.912.948

Kaynak: Afganistan Ulusal İstatistik ve Bilgi Kurumu

Afganistan'ın İthalatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu**	GGTIP 8 Adı (Türkçe)	2019 (\$) (Ocak- Mart)	2020 (\$) (Ocak- Mart)	2019/2020 Değişim (%)
11010000	Buğday Unu	172.469.355	104.446.509	-39
68010000	Çimento	59.856.647	82.722.486	38
27101220	Petrol	104.657.910	81.247.178	-22
90283000	Elektrik	70.664.060	71.866.302	2
17019100	Şeker	44.859.607	64.780.098	44
27101920	L05 – 62 diesel	84.183.766	59.325.664	-30
27112100	Likit Gaz	68.967.829	54.362.175	-21
53091900	Keten Kumaş	131.537.414	49.176.334	-63
15121900	Bitkisel Yağlar	115.648.951	41.896.655	-64
40121100	Araba Lastikleri	-	35.658.074	-

Kaynak: Afganistan Ulusal İstatistik ve Bilgi Kurumu

Afganistan'ın İhracatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu**	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2019 (\$) (Ocak- Mart)	2020 (\$) (Ocak- Mart)	2019/2020 Değişim (%)
13021220	Bitkisel Özsu ve Hülasaları	-	33.397.644	-
8061000	Yaş Üzüm	587.724	28.694.596	4782
8042020	Kuru İncir	15.731.353	23.274.393	48
27011900	Kömür	16.933.916	16.641.705	-2
9102000	Safran	8.052.794	10.054.368	25
8028020	Pine cone	4.138.182	8.359.255	102
8081000	Elma	4.198.091	8.141.947	94
8025200	Kabuklu Fıstıklar	8.293.489	7.046.273	-15
8021200	Kabuklu Bademler	6.969.446	6.941.642	0
52030000	Pamuk	6.795.411	6.137.026	-10

Kaynak: Afganistan Ulusal İstatistik ve Bilgi Kurumu

TÜRKİYE-AFGANİSTAN İKİLİ TİCARİ İLİŞKİLERİ

Türkiye-Afganistan İkili Ticaret Rakamları (bin \$)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (Ocak-Kasım)
İhracat	166.065	149.543	176.879	152.808	156.475	174.848
İthalat	15.211	14.919	21.832	24.616	24.053	24.377
Hacim	181.276	164.462	198.711	177.424	180.528	199.225
Denge	150.854	134.624	155.047	128.192	132.422	150.471

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Afganistan'a İhracatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2019 (\$)	2020 (\$)	2019/2020 Değişim (%)
		(Ocak- Mart)	(Ocak- Mart)	
15121900	Ayçiçeği Yağı	3.034.686	1.458.112	-52
96019000	Bebek Bezi	3.434.072	1.004.444	-71
93033090	Av Tüfeği	1.537.402	895.331	-42
73090000	Çelik Depolama Tankları	-	599.833	-
88033000	Hava Taşıtları Parçaları	27.595	565.754	1950
83021000	Menteşe	85.267	521.391	511
15152900	Mısır Yağı	-	512.383	-
30032000	İlaçlar	210.215	446.875	113
90283000	Elektrik Teçhizatı	-	423.862	-
62064000	Kadın Kıyafeti	437.493	414.161	-5

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Afganistan'dan İthalatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2019 (\$)	2020 (\$)	2019/2020 Değişim (%)
		(Ocak- Mart)	(Ocak- Mart)	
8062000	Kuru Üzüm	2.316.885	805.584	-65
12092900	Diğer Tohumlar	-	599.836	-
41010004	Büyükbaş Hayvan Derisi	239.370	557.415	133
8021200	Kabuklu Badem	2.135.210	339.069	-84
57011000	El Dokuma Halı	174.565	262.784	51
12119090	Diğer Medikal Bitkiler	2.259	196.471	8597
5040000	Hayvan Bağırsağı	341.948	139.575	-59
9093100	Yeşil Kimyon	751	102.255	13510
8023200	Kabuklu Ceviz	286.699	858.95	-70
9102000	Safran	25.803	745.39	189

Kaynak: TÜİK

2000'li yıllardan itibaren Afganistan siyasetinin nisbi olarak daha istikrarlı bir hal alması Türkiye ve Afganistan arasındaki ikili ticarete de olumlu şekilde yansımıştır. 2004 yılında 77 milyon \$ olan ikili ticaret hacmi, 5 yıl içerisinde neredeyse 3 kat artarak 200 milyon \$ üzerinde bir seviyeye ulaşmış; 2012'de bu rakam 300 milyon \$'a yaklaşarak zirve yaptıktan sonra gerileyerek 2018 yılında 177 milyon \$'a düşmüştür.

Yıllara göre değişmekle birlikte, Türkiye Afganistan'a ilaç, halı, elektrik kabloları, demir-çelik (inşaat), ilaç ürünleri, mücevherat ve bitkisel yağlar ihraç ederken Afganistan'dan ham deri, hayvan bağırsağı ve midesi, hayvansal-bitkisel hammaddeler ve haşhaş kenevir tohumu ithal etmektedir.

İkili ticarete tesir eden en büyük etmen, güvenlidir. Esasen bu konu, Afganistan'ın tüm dünya ile ilişkilerini gölgelemektedir.

Bununla birlikte, NATO varlığına rağmen 2000'li yıllarda da hız kesmeyen radikalizm, yasadışı ticaret ve güvenlik zaafiyetleri Afganistan'ın küresel ekonomiye entegrasyonunda karşılaştığı temel problemler olarak halen varlığını sürdürmektedir. Bu durum neticesinde Afganistan ile olan ikili ticaretimiz Afganistan'a yapılan dış yardımlar ve ülkedeki siyasi ortama bağlı olarak dalgalı bir seyir izlemektedir.

Afganistan'ın içerisinde bulunduğu iktisadi ve siyasi dönüşüm süreci de göz önünde bulundurularak yatırım ve danışmanlık hizmetlerinin Afganistan'ın yeniden imarı ve küresel entegrasyonu açısından büyük önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Afganistan'ın yaklaşık 1 trilyon \$'lık altın ve lityum rezervine sahip olduğu tahmin edilmektedir. Bu rezervlerin yanı sıra ülke; büyük petrol, kömür ve doğal gaz rezervlerine de ev sahipliği yapmaktadır.

Türkiye'nin günümüze kadar Afganistan'ın imarı için üstlendiği rol göz önünde bulundurulduğunda söz konusu rezervlerin çıkarılması, işlenmesi ve taşınması çerçevesinde ülkemiz firmalarının önemli bir avantaja sahip olduğu ve bu avantajın lehimize çevrilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, özellikle madencilik, eczacılık ve inşaat malzemeleri alanlarında ciddi potansiyel bulunmaktadır.